

ÉRIC-EMMANUEL SCHMITT

Jeruzalemski izziv

■
Spremna beseda: papež Frančišek

Prevedel Jaroslav Skrušný

Éric-Emmanuel Schmitt

JERUZALEMSKI IZZIV

Potovanje v Sveto deželo

Spremna beseda: papež Frančišek

Prevedel Jaroslav Skrušný

ZALOŽBA
DRUŽINA

Ljubljana, 2024

Čemú oditi na pot?

Vse se začne s telefonskim klicem. Cviljenje, brnenje, zvo-njenje preparajo tišino z nekakšno mehanično nestrpnostjo, s kakršno se dandanes pogosto razodeva usoda. Čeravno sem sredi pisanja, vržem oko na aparat, prepoznam številko iz Rima in dvignem slušalko.

– Sandro tukaj, tvoj italijanski založnik. Po tebi sprašujejo iz Vatikana. Neki visok uslužbenec. Te lahko direktno pokliče?

– Zaradi intervjuja?

Večkrat sem že sodeloval v oddajah, ki jih pripravljajo vati-kanski mediji, poiščem svojo beležnico s sestanki.

– Ne, gre za pomembnejšo reč ... Sam ti bo razložil.

Resnobi, kamniti, navadno skrajno umirjeni glas Sandra Ferrija izdaja določeno vznemirjenost.

– Sandro, več veš kot jaz ...

– Da.

– Mi ne boš nič več povedal?

– Dal mu bom tvojo številko, prav?

Posledica slutnje? V meni se odpro vrata popolne razpoložljivi-vosti. Zapustim zaslon, na katerem obvisi nedokončan stavek, odrinem stol, vstanem izza mize, se spustim v kuhinjo in se po-svetim čajnemu obredu: izberem okus za današnji dan, segrejem vodo na 70 stopinj, pripravim filter in skodelico – številna opravi-la, ki me dodobra zaposlijo in preženejo vprašanja. V duhu ne napletam nikakršne hipoteze, modro čakam kot nepopisan list.

Telefon se zgane in vnovič zabrni. Prikaže se neka druga rimska številka. Iz svojega kabineta pri Svetem sedežu mi Lorenzo Fazzini v pojoči francoščini predstavi svoj predlog:

– Tukaj v Vatikanu visoko cenimo vašo vero in vašo svobodo. Radi bi vas poslali v Sveto deželo: obiskali boste tamkajšnje kraje, se srečevali z ljudmi in se nemara vrnili s knjigo, dnevnikom potovanja. Kaj porečete na to?

Njegova ponudba ima na sebi neubranljiv lesk gotovosti. Končno dojamem, zakaj so doslej spodleteli vsi moji poizkusi, da bi uspešno izpeljal odpravo, o kateri sem tolikokrat sanjal in ki sem jo bil v zadnjih letih že tolikokrat načrtoval, v družinskem krogu ali z judovskimi prijatelji: opravim jo lahko samo v teh okoliščinah.

Klepetava, kako bi veljalo izpeljati načrt. Med pogovorom imam občutek, kot bi mi rasla krila, občutek, ki ga zadržujem vse do konca: kdaj?

Kje naj najdem čas za tako dolgo potovanje? Čakajo me meseci pisanja, med katerimi bom, priklenjen k mizi, popravljaval *Temačno sonce*, egiptovski zvezek romanesknega cikla *Potovanje skozi čas*, temu bo sledilo še pet delov, ki bodo prav tako terjali mojo navzočnost ...

Predlog bom moral najbrž zavrniti.

Čemú oditi na pot?

Čemú obiskati Betlehemsko votlino, nazareške griče, puščavo v Judeji, obale Tiberijskega jezera, križev pot vse do Kalvarije? Moja vera se ne bo spremenila, ko bom stopil na sveta tla. Se tisto, kar v sebi nosijo evangeliji, nemara skriva v Izraelu, v Palestini, v Jordaniji? Duh se vendar ne hrani s kamni, stezami, zgradbami. Boljši vernik lahko postanem kjerkoli na svetu.

In vendar, kot toliko judovskih, krščanskih in muslimanskih romarjev v dolgih stoletjih sem se znašel na pragu želje, premišljuječ o neznanem, zavedajoč se svoje nepopolnosti: oditi tja dol, kjer se je vse začelo, kamor je vse potonilo. Nekaj me žene v neznano. Čeprav ne vem, kaj me čaka, si vendarle želim oditi tja dol.

Nekateri filozofi ožijo naš pogled, ko željo razglašajo za izraz določenega manjka. Za ničes, ki ga je treba zapolniti, saj naj bi bila želja govor določene vrzeli. Narobe, sam v njej vidim polnost. V svoji želji po odpotovanju slišim klic.

Čemú oditi na pot?

Fotografija, film in video so spremenili potovanje, zakaj v trenutku, ko začnemo pripravljati kovčke, nas zasuje na tisoče podob. Tudi ko se poslavljamo od vsakdanjika, se ne odpravljamo več v neznano. Meje sveta so izginile, izginila so vsa skrivnostna onstranstva nepredirne temè, vsi ti mejniki, ki so nam jih slikale le še sanje. Tuje je postalo domače, bolj ko se je širilo polje ikonografije, manj nas je bilo strah, zdaj napredujemo le še proti znanemu.

Vendar pa o Jeruzalemu razpolagam samo s klišeji. Neutrnalnimi. Objektivnimi. Vsakdanjimi poštnimi razglednicami. Manjkajo mi vonjave, zvoki, toplota, znoj, čustva, vrtoglavica, napor, utrujenost. Manjkam ves jaz.

Potujemo zato, da se utelesimo.

Bom šel v Jeruzalem tudi zato, da utelesim svojo vero?

Prebrskal sem urnik za naslednji dve leti in našel primeren trenutek. O tem sem nemudoma obvestil Lorenza Fazzinija: jeseni, med zasedanji žirije za Goncourtove nagrade, imam na voljo dovolj časa, ko se ne bom ukvarjal s pisanjem ali gledališkimi uprizoritvami. Na drugi strani žice slišim sogovornikov pojoči glas:

– Septembra je narava v Galileji in Judeji naravnost čudovita.

Skupaj preučiva postaje mojega potovanja in jih razdeliva na tri etape: najprej se bom kot romar med romarji pridružil skupini vernikov, potem bom nekaj časa bival sam v Jeruzalemu, nazadnje pa bom skupaj z Lorenzom opravil še nekaj pogovorov.

Vsakič, ko me prijazno vpraša, ali imam še kakšne želje, se znajdem v zadregi. Želje? Seveda, neskončno, vroče, noro si želim, vendar ne vem, česa. V sebi čutim neko napetost, silovito, žgočo, nezaustavljivo napetost, ne vem pa, kam je naperjena.

Temu se reče lakota po srečanju: brezpredmetno poželenje sredi vročične razpoložljivosti.

Kaj pa, če doslej še neznani del mene ve, kaj bo našel?

Kaj pa, če mi nekaj, kar je nad menoj, pripravlja presenečenje?

Ko se vrnem k pisanju, opazim, da se mi navkljub temu, da bom odpotoval šele čez pol leta, v domišljiji že oblikuje potovanje, podkrepljeno z izmišljijsko pisavo, ki jo pravkar izpisujem.

V središču *Temačnega sonca*, romana, ki se dogaja leta 1650 pred našim štetjem na obalah Nila, Mojzes kliče k sebi siroma-

ke iz Memfisa, prestolnice dveh kraljestev, da bi se znebili jarma suženjstva in se podali v obljubljeni deželni Kanaan. »Zapustiti Egipt« je njegova najbolj vroča želja. Pri tem ima v mislih, da bi zaživel drugačno življenje, nič več podložno posvetnemu vladarju, se odpovedali množici božanstev in sledili enemu samemu Bogu, se odpovedali imetju in lastnini ter zaživel pobožno, pošteno, poduhovljeno življenje. Ko jim obljublja Zemljo, jim Mojzes hkrati obljublja tudi Nebo.

Kanaan! To tolikanj zeleno deželo bom tudi sam kmalu meril po dolgem in počez. Naključje?

Naključje! Svoj roman sem zasnoval že veliko prej, načrt sem si pripravil že pred leti, ničesar nisem spremenil.

Naključje ... Ta previdna beseda dejstva samo razvršča drugo za drugim, jih pa nikakor ne povezuje. Sklicevati se na srečo, usodo, Božjo previdnost pomeni izražati željo, ne pa izpovedovati preiščenega stališča. Naključje je zevajoč prepad, pred katerim obstane sleherna umska špekulacija. Razlagati naključje bi pomenilo črtati vprašanje. Duhovni samomor. Samo začudenje ohranja duševno zdravje.

Naključju je usojeno, da bo venomer budilo nemir.

Raje kot vzroke naključja proučujem njegove učinke. Dejstvo, da trenutno pišem o obljubljeni deželi, čez čas pa bom odpotoval tja, kaže, da sta moje delo in življenje v ravnovesju. To soglasje mi nudi globoko zadovoljstvo in mi vliva novih moči.

Oditi na pot takoj!

Že mesece delam za pisalno mizo, vselej po istem kopitu, sleherni božji dan, brez sobot in nedelj, od osmih zjutraj do

osmih zvečer. Kadar moram prekiniti pisanje, da na odrskih deskah odigram *Gospo Plynskoj* ali *Gospoda Ibrahima*,¹ pišem na vlaku, na letalu, celo v gledališki garderobi, kot denimo zadnji petek, ko sem v popravljalski vročici za maskirno mizico skoraj zamudil nastop na odru.

Postajam suženj knjige, ki hoče na vsak način zaživeti. Ukaže mi: tu moram popisati oazo, tam puščavo; na lepem moram uskladiti desetero egiptovskih nadlog, potem zašepetati skupaj z jokajočo Naomi; živahnim dialogom naj sledijo filozofski uvidi, potem elegično poglavje, medtem ko mi enciklopedična opomba pod črto narekuje kar se da strogo preverbo. Šibak kot trstično steblo sprejemam zahteve romana in se jim uklanjam. Se počutim kot stvarnik sveta? Nikakor ne. Ponižen služabnik sem, nobene moči nimam, pokoravam se višji sili. Knjiga živi v mojem domišljijem svetu in gospodovalno zahteva svoj prostor pod soncem; moja naloga je, da jo odkrijem, da jo iztrgam iz meglic domišljije, jo prijazno sprejemem in predstavim svetu. Sem samo nekakšen posrednik.

Sleherni dan, od osmih zjutraj do osmih zvečer, vselej po istem kopitu.

Po zaslugi pisateljevanja sem postal platonik, potrdila se mi je pravilnost Platonove teorije o vnaprejšnjih idejah: Platon pripoveduje, da Sokrat učenca ni učil, kako naj iznajde pojem trikotnika, ampak kako naj ga odkrije. Tako kot je grški filozof trdil, da ideje obstajajo že od prej, da spoznavati pravzaprav pomeni pristriti pozornost, sem sam prepričan, da tudi romani in novele obstajajo že od nekdanj in da pisati pomeni predvsem zalezovati plen, ne pa upleniti živo žival. Dokler si mlad, verjameš, da ustvarjaš. Ko dozoriš, spoznaš, da le opazuješ. Kot starec veš, da le ubogaš.

Sleherni dan, od osmih zjutraj do osmih zvečer, vselej po istem kopitu.

Ko roman enkrat zapleteš v mrežo strani, ti le še narekuje. Pri 101. strani se počuti premršavega, pri 106. predebelega: zato stopim korak nazaj in ga tehtam in opazujem, pritrjujem mu in se ga trudim tukaj skrajšati, tam razširiti. Obtožuje me, da sem krenil po novi sledi in jo potem na lepem opustil, da uporabljam zmeraj enake pridevnike, brž ko se v zgodbi prikaže kakšna ženska, da pozabljam na vejice, zanemarjam podpičja, zlorabljam napetost. Užaljen mi pri vsakem ponovnem branju očita, da se mu nisem dovolj pozorno posvetil, in me sili k novim in novim temeljitim čistkam. Vsi ti posegi v podrobnosti mi največkrat vzamejo več časa in energije kot širok epski zamah, s katerim sem zgodbo sploh zasnoval. Moji romani so moji tirani.

Sleherni dan, od osmih zjutraj do osmih zvečer, vselej po istem kopitu.

In vendar, kako rad imam to orjaško, garaško, pikolovsko in tako rekoč brezkončno opravilo! Naslajam se nad zvezdnimi trenutki in nič manj nad grenkimi. Neznansko uživam, ko spletam dramatične vozle, čaram gledališke preobrate, pilim pravnji izraz, uživam, ko mi pred očmi vstajajo osebe, ki me presenečajo, zabavajo in osupljajo, se vedejo zoper mojo voljo, sočustvujem z njihovimi spodrsaljaji, se veselim njihovih uspehov, se žalostim skupaj z njimi in grenko obžalujem njihovo izginotje. Godijo mi celo trenutki, ki bi marsikomu vzeli pogum, trenutki, ko se mi štorija zazdi vse preveč zapletena, ko zaidem s poti in začenjам znova, trenutki, ko obtičim na mestu, ker ne najdem pravnjega nadaljevanja, trenutki, ko popravljам neučakanega pisatelja, ki mu je šlo bolj zato, da bi ustvaril čimbolj pristne značaje in dejanja, kot pa za to, da bi čim lepše zarobil stavke.

Sleherni dan, od osmih zjutraj do osmih zvečer, vselej po istem kopitu.

Staranje prinaša pisatelju marsikatero prednost. Leta prinesejo boljše poznavanje samega sebe: poznaš se, izgubljaš manj

časa, ne ženeš se več za ugledom, moči usmerjaš v zares pomembne cilje, po vsakem tretjem stavku se ne ogleduješ več v zrcalu, spoznal si svoje meje, predvsem pa zvijače, sredstva in načine, s katerimi jih lahko prestopiš. Pri dvajsetih sem bil divji žrebec, ki ga nikakor nisem znal krotiti. Pri šestdesetih sem še vedno tisti divji konj, vendar ga imam zdaj na uzdi.

Pišem.

Jeruzalem je še daleč. Stotine strani daleč.

Pišem.

To delovno poletje me v spominih vrača nazaj, ko mi je bilo osemnajst ali dvajset let in sem se vso poletno sezono pripravljaval na sprejem na višjo šolo. Obseg dela je približno enak, le metode sem nekoliko izpopolnil. Kot umen kmetič si pomagam s kolobarjenjem, poljedelskim postopkom, ki njivo za eno leto pušča počivat, preden jo spet poseje, tačas pa žanje na sosednji parceli. Natanko tako kolobarim s svojima možganskima hemisferama, ustvarjalno in kritično. V istem dnevu ju uporabljam drugo za drugo, nikoli obeh naenkrat.

Zjutraj prižgem kritično hemisfero in popravljam včerajšnje strani. Ob pol enajstih jo izključim in zaženem ustvarjalno hemisfero, da lahko nadaljujem s pisanjem romana. Okrog sedmih zvečer, ko se roman upeha, ko postane brezkrven in prelen, da bi zmožgel kak nepredviden ponovni zagon ali zasnoval novo misel, se poslovim od njega in tja do osmih znova vklopim kritično polovico.

To možgansko kolobarjenje mi omogoča, da ostajam zdržema zbran vsaj dvanajst ur na dan; naučil sem se ga sam in zaradi

Za prvim sporočilom razberem še drugo: »V Božjih očeh ima vaša molitev enako težo kot moja.«

Ostanem brez besed.

Ko ga zapuščam, me stiska pri srcu. Medtem ko v obratni smeri merim brezkončne živopisne vatikanske hodnike, pred seboj znova vidim tega človeka luči, nagnjenega nad pisalno mizo, ki je razkošno palačo spremenil v meniško celico; mislim na njegovo evangeliju posvečeno življenje, na moč, ki veje iz njega, moč, ki prihaja od nekod drugod, sam je le njen skromni nosilec, in priznam si, da ga imam rad, rad imam tega človeka, ki je ves on sam in še toliko več kot on sam.

Ko se spuščam po stopnicah mogočnega stopnišča, sklenem: tu je očitno na delu Bog.

Čemú oditi na pot?

To sem se spraševal pred nekaj meseci, ko sem ob misli na tvegano romanje v Sveto deželo dajal prednost udobju poklica, čeravno je včasih nadležen. Takrat sem bil prepričan, da se moj duh hrani le z mislimi in knjigami.

Danes pa se mi vse bolj zdi, da duh napreduje prav s hojo.

Hoditi, izčrpavati se, dihati, odkrivati, srečevati – to je vsakič znova dalo poleta mojemu duhovnemu življenju. Če bi se ne napotil v Saharo, ne bi nikoli prejel vere. Če bi ne prišel v Jeruzalem, ne bi Jezusa nikoli doživel kot človeka in kot Boga. Vse življenje so me razodetja čakala na koncu poti.

Čemú oditi na pot? Najprej zato, ker je vsake toliko treba izstopiti iz svojega okvira, se znebiti opornic, se otresti navad:

tak prelom sodi k nujni osebni higieni. Potovanje je nato tudi izraz spoštovanja do samega sebe, skrbi zase: odmerja čas za sanjarije, za nepredvidljivo, za občutke, za čustva. In nazadnje nas potovanje vabi, da razširimo roke, srce in um, da zavržemo predsodke, se sprijaznimo s svojimi slabostmi, negujemo svojo človeško šibkost. Kako bi v nas prodrla svetloba, če ne bi imeli vrzeli?

Potovanje preseka, razprši, razsredini in nato rodi sad.

Na kaj sem računal pred odpravo? Ne vem. Gnal me je neka-kšen nejasen nagib, slutnja, da se bo zgodilo nekaj usodnega, nemara domneva, da me čaka pomembno srečanje. Kakorkoli že, takoj po odhodu sem začutil živo potrebo, da sem nenehno pripravljen, na voljo, da ves čas gledam, poslušam, se učim.

Tudi če je Jezus res bil Bog, ni bil zmagovalni Bog. Izmaknil se ni ne Rimljanom ne velikemu duhovnu, ni izpulil žebljev iz svojega križa, nad svoje rablje ni za kazen poslal nobene povodnji. Ne, umrl je in se, skrit pod kapuco, na skrivaj znova prikazal, šepetajoč na ušesa ženskam, popotnikom in maloštevilnim učencem. Jezus nikakor ni zmagoslavni Bog, pač pa priprošnjik, ki pomaga do zmage Bogu ljubezni.

Utelešenje in vstajenje sta skrivnost, ne uganika. Uganika zastavlja vprašanje, ki ga pravilni odgovor razreši – in o uganiki ni ne duha ne sluha več. Skrivnost odpira vprašanje, na katerega ni odgovora in nas zato vabi k razmisleku, še več, vabi nas k upanju ...

Človeštvo se deli na ljudi, ki rešujejo uganke, in ljudi, ki prisluškujejo skrivnostim.

Človek ne postane kristjan tako, da razreši skrivnost krščanstva, kristjan je zato, ker stopi v stik s skrivnostjo, se ji nenehno posveča in se navdihuje pri njej, in ker ga ta stik spremeni. Če

krščanska vera na začetku terja prodoren in vztrajen razum – brati evangelije, jih primerjati med seboj, jih prevpraševati in dopolnjevati –, pa sega še veliko dlje, dokler ne postane pripadnost. Kako? Moja odprava mi je to pokazala.

Krščanstvo je skrivnost, v katero verjamemo na skrivnosten način.

Potovanje v Izrael in Palestino je moč dojeti na dva načina, ki sta oba enako veljavna. Nekateri ljudje svoje korenine iščejo v zemlji. Jaz sem jih našel na nebu.

Dragi Éric-Emmanuel, dragi brat,

ob branju vaše knjige *Jeruzalemski izziv* sem se spomnil majskih dni leta 2014, ko mi je bila dana milost, da sem ob petdesetletnici srečanja med mojim častitim predhodnikom Pavlom VI. in patriarhom Atenagoro lahko romal v Sveto deželo. Srečanje leta 1964 je zaznamovalo novo etapo na poti približevanja med stoletja razdeljenimi in ločenimi kristjani, približevanja, ki je prav v Jezusovi deželi ubralo novo smer.

Betlehem, Božji grob, Getsemanski vrt ... kraji, ki ste jih obiskali in jih v knjigi tako lepo pesniško opisali, so se mi silovito vrnili v spomin. Zakaj naša vera je tudi »spominska« vera, ki ohranja prav tiste besede in dejanja, v katerih se nam razodeva Bog.

Kot pišete, v Sveto deželo romamo zato, da bi »se sprehodili po krajih, kjer se je vse začelo«. Po Galileji Nazareta in Kafarnauma, krajih, kjer je Jezus odraščal in začel svojo službo označevalca Božjega kraljestva; po Judeji Betlehema in Jeruzalema, kjer je bil rojen in kjer se je sklenilo njegovo zemeljsko potovanje; po vseh teh krajih ste se sprehodili kot romar, da bi se z lastnimi rokami dotaknili neoprijemljive skrivnosti krščanstva. Kar opišete z besedami, ki so se me globoko dotaknile: »Utelesenje. Bog je z Jezusom postal meso, kosti, glas in kri.«

Da, Sveta dežela nam ponuja prav to dragoceno darilo: z lastnimi rokami se lahko prepričamo, da krščanstvo ni nikakršna teorija ali ideologija, marveč izkustveno zgodovinsko dejstvo.

Na ta dogodek, na to Osebo lahko še vedno naletimo tukaj, na sončnih gričih Galileje, na puščavskih ravninah Judeje, na ulicah Jeruzalema. Doživimo jo ne le kot mistično izkušnjo, pač pa kot stvaren protidokaz, da evangelijski poročajo o dejanskih zgodovinskih dejstvih, med katerimi se je zgodilo nepreklicno razodetje Boga moškim in ženskam vseh časov: Bog se je utelesil v človeku, v Jezusu iz Nazareta, da bi nam sporočil, da je njegovo kraljestvo na doseg roke. Zelo dobro ste to odkritje izpostavili med križevim potom, ko ste zapisali: »Človeškost mojega Boga ni noben izmislek.« Ne! Bog se je dejansko utelesil v Jezusu, kot človek je živel, ljubil in trpel iz ljubezni do nas, za vse nas in za vsakogar posebej, ko je svoje življenje daroval na križu. Prav to je blagovest, ki jo vsi pričakujemo: Bog ni neko skrivnostno bitje, skrito za oblaki, temveč je nekdo, ki prihaja med nas in se družijo z nami.

Prenekateri vidiki vaše pripovedi so me globoko presunili. Denimo, omemba svetega Charlesa de Foucaulda, ki je bil, kot ste mi omenili med enim najinim srečanj, milostni izvir vašega srečanja z Bogom med vašo pustolovsko nočjo v puščavi. Dejstvo, da ste videli in se dotaknili krajev, kjer je v Nazaretu živel brat Charles in v njih razvil duhovnost, zaradi katere je postal »vesoljni brat«, je tudi vam omogočilo teološki vpogled, ki ste ga povzeli z naslednjimi besedami: »Pričevati. Ne spreobračati.« Tudi sam sem to večkrat poudarjal, sledeč besedam Benedikta XVI.: »Cerkev ne raste s spreobračanjem, ampak z zgledom.« Kristjan nikogar ne spreobrača, pač pa pričuje o tem, da mu je Bog ponudil roko, ga rešil iz brezna grehov in mu izkazal neskončno usmiljenje. Prav v tem je kristjanovo poslanstvo: biti pričevalec odrešitve, ki je bil sam deležen.

Ob omembi Charlesa de Foucaulda mi dovolite, da sklenem z naslovom, ki ste si ga izbrali za naslov vaših popotniških

zapiskov, *Jeruzalemski izziv*, ki je po mojem mnenju v resnici izziv, s katerim se srečujemo vsi, izziv človeškemu bratstvu. V Jeruzalemu ste srečali in opisali vsa tri velika verska izročila, ki se sklicujejo na Abrahama: židovstvo, krščanstvo in islam. Ni naključje, da sem si med svojim apostolskim potovanjem leta 2014 želel, da me spremljata dve osebnosti, žid in musliman, rabin Abraham Skorka in predstavnik islama Omar Abboud. Zakaj tudi jaz sem hotel javno pokazati, da so verniki poklicani k bratstvu, h gradnji mostov, ne pa k sovraštvu in vojskovanju. Naša poklicanost je bratstvo, saj smo otroci istega Boga. Izziv, ki ga Jeruzalem še danes naslavlja svetu, je natanko v tem: prebuditi v srcu slehernega človeškega bitja željo, da bi v drugem prepoznal brata, člana enkratne človeške družine. Le s to zaveštjo lahko zgradimo mogočo prihodnost, utišamo orožje uničenja in sovraštva in po vsem svetu razširimo blagi vonj miru, ki nam ga neumorno poklanja Bog.

Francišek

Vatikan, 16. februarja 2023

Éric-Emmanuel Schmitt

Jeruzalemski izziv

Potovanje v Sveto deželo

Naslov izvirnika: Le défi de Jérusalem. Un voyage en Terre sainte

© Albin Michel, Pariz, 2023

Za spremno besedo:

© Dicastero per la Comunicazione – Libreria Editrice Vaticana, 2023

© za slovensko izdajo: Družina d. o. o., 2023

Prva izdaja

Spremna beseda: papež Frančišek

Prevod: Jaroslav Skrušný

Jezikovni pregled: Vida Frelih

Korekture: Lejla Križanič Krk

Oblikovanje in grafična priprava: Andreja Gjerkeš Čučnik

Fotografija na naslovnici: Shutterstock / Lals Stock

Izdala in založila: Družina d. o. o.

Za založbo: Tone Rode

Tiskano po naročilu

Ljubljana 2024

Več informacij o knjigah založbe Družina najdete na spletni strani

www.druzina.si

CIP - Kataložni zapis o publikaciji

Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

821.133.1-992

SCHMITT, Éric-Emmanuel

Jeruzalemski izziv : potovanje v Sveto deželo / Eric-Emmanuel Schmitt ; spremna beseda papež Frančišek ; prevedel Jaroslav Skrušný. - 1. izd. - Ljubljana : Družina, 2024

Prevod dela: Le défi de Jérusalem. Un voyage en Terre sainte

ISBN 978-961-04-1064-5

COBISS.SI-ID 178450179
